

Inhoud

Hoofstuk 1: Klanke (<i>phonics/sounds</i>)	1
Vokale (<i>vowels</i>)	5
Konsonante (<i>consonants</i>)	6
Diftonge (<i>diphthongs</i>)	9
Lettergrepe (<i>syllables</i>)	10
Hoofletters (<i>capitalisation</i>)	11
Leestekens (<i>punctuation</i>)	12
Hoofstuk 2: Woordvorming (<i>morphology</i>)	18
Samestellings (<i>compound nouns</i>)	19
Afleidings (<i>derivatives</i>)	21
Afkortings en akronieme (<i>abbreviations and acronyms</i>)	22
Skryftekens (<i>diagram notations</i>)	24
Hoofstuk 3: Selfstandige naamwoorde (<i>nouns</i>) en voornaamwoorde (<i>pronouns</i>)	27
Selfstandige naamwoorde (<i>nouns</i>)	29
Meervoudsvorme (<i>plural forms</i>)	32
Verkleiningsvorme (<i>diminutives</i>)	34
Voornaamwoorde (<i>pronouns</i>)	38
Hoofstuk 4: Byvoeglike naamwoorde (<i>adjectives</i>)	43
Trappe van vergelyking (<i>degrees of comparison</i>)	45
Intensiewe vorme (<i>intensive forms</i>)	48
Byvoeglike naamwoorde voor en na die selfstandige naamwoord (<i>inflection of adjectives</i>)	49
Hoofstuk 5: Werkwoorde (<i>verbs</i>) en bywoorde (<i>adverbs</i>)	54
Hulpwerkwoord: sinne met die werkwoorde “het” of “is”	57
Hulpwerkwoord: sinne met die werkwoorde “ken” of “weet”	59
Tye (<i>tenses</i>)	59
Bywoorde (<i>adverbs</i>)	61
Hoofstuk 6: Ander woordsoorte (<i>parts of speech</i>)	67
Lidwoorde (<i>articles</i>)	68
Telwoorde (<i>number names</i>)	68
Tussenwerpsels (<i>interjections</i>)	70
Voegwoorde (<i>conjunctions</i>)	70
Voorsetsels (<i>prepositions</i>)	72
Hoofstuk 7: Sinsleer (<i>syntax</i>)	77
Soorte sinne (<i>types of sentences</i>)	78
Onderwerp, voorwerp en gesegde (<i>subject, object and verb</i>)	79
Infinitief (<i>infinitives</i>)	81
Ontkenning (<i>negation</i>)	81
Direkte en indirekte rede (<i>direct and indirect speech</i>)	82
Lydende en bedrywende vorm (<i>active and passive voice</i>)	84
Hoofstuk 8: Betekenisleer (<i>semantics</i>)	91
Antonieme (<i>antonyms</i>)	93
Sinonieme (<i>synonyms</i>)	93
Homonieme (<i>homonyms</i>)	95
Homofone (<i>homophones</i>)	95
Vergelykings (<i>comparisons</i>)	96
Versamelname (<i>collective nouns</i>)	97
Idiomatiese uitdrukkings (<i>idiomatic expressions</i>)	98
Oefenvraestel	104

Diftonge (diphthongs)

Diphthongs are formed by a combination of two vowels (with long sounds - NOT **oe**, **eu** or **ie**) in a single syllable. Therefore, one vowel + one vowel = diphthong. Look at the table below:

Diftong	ei	y	ou	ui	aai	ai	ooi	oei	eeu
Hoe die diftong gevorm word	e + i = ei	y	o + u = ou	u + i = ui	aa + i = aai	a + i = ai	oo + i = ooi	oe + i = oei	ee + u = eeu
Voorbeeld	<u>Mei</u>	vry	bl <u>ou</u>	l <u>ui</u>	h <u>aai</u>	<u>ai</u>	moo <u>i</u>	ko <u>ei</u>	mee <u>u</u>

1. Are the following sounds in bold print in the words below vowels or diphthongs? Write down what sounds they are:

- a) **veer** _____
 b) **vuil** _____
 c) **koei** _____
 d) **rooi** _____
 e) **lei** _____
 f) **muis** _____

2. Kyk na die prentjies hieronder. Besluit dan watter diftong ingevoeg moet word om die woord onder die prentjie te voltooi. Soek ook die woord in die woordeboek (*dictionary*) op en skryf ook die Engelse woord:

sn_____	w____er	h_____
_____	_____	_____
str_____	r_____	onth_____
_____	_____	_____

3. Kies die REGTE diftong uit die blokkie om die sinne te voltooi:

ooi   aai   ui   oei   eeu

- a) My juffrou is m_____
 b) Die seem_____ raas op die strand.
 c) My boetie is l_____, want hy wil nie werk nie.
 d) Ek w____ vir my maats.
 e) Ons kry melk van 'n k_____.

4. Lees die volgende uittreksel uit *Nina en die funky eksperiment*. Omkring die diftonge:

Nina en Jessie se funky eksperiment: Supadoepa-borrelkoeldrank

Druk suurlemoensap in 'n glas uit. Vul dit met dieselfde hoeveelheid water. Gooi 'n halfteelepel natriumkarbonaat, oftewel koeksoda, by. Roer suiker na smaak by.

Hoekom borrel die koeldrank? Wanneer die suurlemoensap en koeksoda meng, veroorsaak dit 'n chemiese reaksie. 'n Gas word gevorm, wat koolstofdiksied genoem word. Hierdie gas sit uit en vorm die borreltjies. Koolstofdiksied is dieselfde gas wat in gaskoeldranke gebruik word.

(Uittreksel uit: Van der Colff, E. & Venter, C. 2014. *Nina en die funky eksperiment*. Kaapstad: Tafelberg.)

Lettergrepe (syllables)

Syllables help us to break words down into smaller parts. They are broken down by their spelling in Afrikaans.

- Ons kan die woord “omval” in twee lettergrepe verdeel: **om-val**.
- Die woord “Brentonblouskoenlapper” het somer ses lettergrepe: **Bren-ton-blou-skoen-lap-per**.

We also differentiate between open and closed syllables in Afrikaans:

An open syllable (*oop lettergreep*) ends in a vowel; a closed syllable (*geslote lettergreep*) ends in a consonant, e.g. “sag” – closed syllable or “kla” – open syllable.

We can name the parts of syllables by distinguishing between an open (write “o” at the top of the syllable) or closed syllable (write “g” at the top of the syllable): **Bren^g / ton^o / blou^o / skoens^g / laps^g / pers^g**.

How do we split words into syllables (lettergrepe)?

- You cannot syllabicate short words, e.g. “hart” or “pan”.
- Syllables cannot consist of only consonants, but it can have many vowels (*vokale*), e.g. “i-dee”.
- When you syllabicate a word, the consonant in the middle belongs to the last syllable, e.g. “ba-ne”, “bla-re”.
- Double consonants in the middle of a word are split, e.g. “brok-ko-li”, “ra-ke-te”, “on-mi-de-lik”.
- The **sj** sound stays together when syllabicing words, e.g. “mar-sjeer”, “soe-sji”.
- The **ng** sound is always split in syllables, e.g. “rin-ge”, “konin-g”, “din-ge”.
- Short compound nouns (*samestellings*) are split into words, e.g. “rug-sak”, “boek-rak”.
- Prefixes and suffixes (*voor- en agtervoegsels*) can be syllabicated too, e.g. “ont-ken”, “ver-an-der”.